

Parcs i Jardins

Material d'estudi

L'Administració local: l'Ajuntament de Barcelona

Parcs i Jardins de Barcelona, IM.

Fotografia de portada: Turó de la Peira, d'Oscat Giralt.

<https://www.barcelona.cat/imatges/ca/search/9500/parc-del-turo-de-la-peira-vistes-de/>

Briz, C.; Polo, V.; Rodríguez, E. i Pascual-Ferrer, J.
Departament de Selecció i Organització
Parcs i Jardins de Barcelona, IM.
Novembre 2021. Actualitzat desembre de 2023.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de **Reconeixement (by)**, Es permet qualsevol explotació de l'obra, sempre que se'n citi la font.

La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ca>

Índex

1. L'Administració local	1
2. El municipi	4
2.1. El territori.....	5
2.2. La població.....	6
2.3. L'organització municipal	7
2.4. Els districtes	10
3. Competències municipals	12
4. Les societats municipals	14
4.1. Instituts municipals	15
4.2. Empreses municipals	15
5. Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona	16

1. L'Administració local

L'**administració local** és el sector de l'Administració pública integrat pels ens públics menors de caràcter territorial.

La Constitució espanyola, quan parla sobre l'Organització de l'Estat, recull que *l'Estat s'organitza territorialment en municipis, en províncies i Comunitats autònomes*.

L'Administració local és un tipus d'administració caracteritzat per tenir com a elements principals els següents:

- Té un territori determinat, on desplega les seves competències.
- És més petita que l'Administració estatal i autonòmica.
- Té major proximitat a la ciutadania.

Els òrgans típics d'administració local són els Ajuntaments, per això parlem moltes vegades d'Administració municipal, perquè despleguen les seves competències sobre un territori denominat municipi.

Segons el Diccionari de la Llengua catalana un municipi és: *Associació natural, reconeguda per la llei, de persones i béns, determinada per les necessàries relacions de veïnat, dintre el terme o el territori sotmès a la jurisdicció d'un ajuntament*.

Però d'acord amb la Llei reguladora de les bases del règim local, les entitats que formen l'Administració local poden classificar-se en:

1) Entitats locals territorials

- El municipi
- La província
- L'illa (arxipèlags balear i canari)

2) Altres entitats locals

- Comarques
- Àrees metropolitanes
- Mancomunitats de municipis

Las entitats locals, d'acord amb la Constitució i les lleis, tenen plena capacitat jurídica per a l'execució dels seus fins i en l'àmbit de les seves respectives competències.

A continuació exposem la definició de cadascuna de les entitats locals descrites i després ens centrarem exclusivament en l'estudi del municipi.

El municipi

Entitat bàsica de l'organització territorial de l'Estat i mitjà immediat de participació ciutadana en els afers públics. Gestiona amb autonomia els interessos de les corresponents col·lectivitats.

La província

Consisteix en una agrupació de municipis.

L'illa

Geogràficament, segons el Diccionari de la Llengua catalana, una illa és: *"Porció de terra voltada d'aigua per tots costats"*.

Com a entitat local territorial una illa té potestats administratives pròpies a través de capítols o consells insulars.

Les comarques

Agrupacions de municipis diferents de la província, amb interessos comuns o que demanin la prestació de serveis comuns.

A Catalunya la Generalitat estableix la demarcació administrativa de les comarques.

Àrees metropolitanes

Entitats locals integrades pels municipis de grans aglomeracions urbanes que fan necessària la planificació conjunta i la coordinació de determinats serveis i obres.

Mancomunitats de municipis

Són entitats municipals institucionals, constituïdes per l'associació voluntària de municipis per a l'execució en comú d'obres i serveis determinats en la seva competència.

2. El municipi

Com hem vist, tant la Constitució com les lleis configuren el municipi com a entitat bàsica de l'organització territorial i és el primer nivell de participació ciutadana en els assumptes públics.

La Generalitat, a través de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, garanteix la participació del municipi en tots els assumptes públics que afectin directament els seus interessos.

Aquesta llei estableix tres elements necessaris del municipi:

- El territori
- La població
- L'organització

2.1. El territori

El territori ve fixat pel **terme municipal**, àmbit territorial on l'Ajuntament exerceix les seves competències.

Aquest terme té una delimitació de límits municipals en base als criteris de:

- Representació de una col·lectivitat que té plena consciència com a tal.
- Existència de valors històrics i tradicionals.
- Capacitat per a la gestió del serveis públics que l'Ajuntament té encomanats.

Ara bé, si es plantegés algun conflicte quant a delimitacions, alteracions de termes o territori, resoldria la Generalitat.

La Generalitat té l'obligació d'impulsar l'elaboració del mapa municipal i mapa comarcal, comptant amb el suport de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Són també exclusius de cada municipi i tan identificadors com els límits d'un terme municipal:

- La denominació (nom del municipi)
- L'escut i emblema
- La bandera

Escut de Barcelona

Bandera de Barcelona

2.2. La població

Son les persones que habiten en el municipi i estan sotmeses a la seva organització.

A través **de l'empadronament**, les persones adquireixen la condició de veí o veïna del municipi, condició que suposarà l'assumpció de determinats drets i deures.

El veïnat té els següents drets i deures, d'acord amb el que disposa la legislació vigent:

- Ésser elector i elegible
- Participar en la gestió municipal
- Utilitzar els serveis públics i accedir als aprofitaments comunals
- Contribuir,
mitjançant les prestacions econòmiques i personals establertes, a l'exercici de les competències municipals.
- Ésser informat
en relació als expedients i documentació municipal
- Sol·licitar la consulta popular
- Exigir la prestació, i si s'escau,
l'establiment del servei públic corresponent quan constitueixi competència municipal pròpia de caràcter obligatori.
- Altres drets i deures

2.3. L'organització municipal

El govern i l'administració municipals corresponen a l'Ajuntament, integrat per l'alcalde i els regidors.

La Constitució (art. 140) estableix que els regidors seran elegits pel veïnat del municipi mitjançant sufragi, igual, lliure, directe i secret.

Després de les eleccions i finalitzat el resultat de les votacions, els regidors elegiran l'alcalde en sessió pública.

En un Ajuntament són òrgans necessaris:

- L'alcalde, el tinent d'alcalde i el ple.
- En Ajuntaments grans, com el de Barcelona, la Comissió de Govern.
- La Comissió especial de comptes.

I són òrgans complementaris:

- Les comissions d'estudi, informe o consulta.
- Els òrgans de participació ciutadana
- El síndic o la síndica de greuges
- El consell assessor urbanístic
- La junta local de seguretat.
- Qualsevol altre òrgan establert pel municipi.

En municipis grans com el de Barcelona, també és obligatòria la constitució de **grups municipals** per millorar el funcionament dels òrgans de govern de l'Ajuntament.

La legislació regula les competències i les funcions de cada un dels òrgans que componen l'Ajuntament amb la finalitat que no es passin amb les seves atribucions.

Però per comprendre qui és qui en un Ajuntament, farem una breu explicació dels òrgans necessaris:

El Ple

- És integrat per tots els regidors i és presidit per l'alcalde o alcaldessa.
- Les seves missions principals són controlar i fiscalitzar els òrgans de govern i prendre tots els acords necessaris per al compliment de les seves atribucions.
- El ple pot delegar l'exercici de les seves atribucions a l'alcalde i a la comissió de govern, llevat d'aquelles no permeses per la llei.

Alcalde o alcaldessa

- És el president o presidenta de la Corporació.
- Nomena i revoca els tinents d'alcalde.
- Convoca i presideix els plens i les comissions de govern.
- Decideix empats en les votacions amb el seu vot de qualitat.
- Pot delegar l'exercici de les seves atribucions, llevat d'aquelles no permeses per la llei.

Tinents d'alcalde o d'alcaldessa

- Substitueixen l'alcalde o alcaldessa en els casos de vacant, absència o malaltia.
- L'alcalde o alcaldessa els designa i revoca lliurement entre els membres de la comissió de govern, i si no n'hi hagués, entre els regidors.
- L'alcalde o alcaldessa els pot delegar l'exercici de les seves atribucions, llevat d'aquelles no permeses per la llei.
- Aquesta delegació ha de concretar els assumptes, potestats i condicions o encàrrecs específics.

Comissió de govern

- És integrada per l'alcalde o alcaldessa i un nombre de regidors no superior al terç del nombre legal d'aquets.
- Aquests regidors són nomenats i separats lliurement per l'alcalde o alcaldessa però n'ha de donar compte al ple.
- Assisteix l'alcalde o alcaldessa en l'exercici de les seves atribucions.
- Les seves atribucions són les delegades per l'alcalde o alcaldessa o un altre òrgan municipal, així com les que li atribueixen les lleis,
- El ple també pot delegar a favor de la comissió de govern però es requereix acord per majoria absoluta.

Comissió especial de comptes

- Fa l'examen, l'estudi i l'informe dels comptes anuals de la corporació.
- És integrada per membres de tots els grups polítics, proporcionalment a la seva representació en l'ajuntament.
- Pot requerir, a través de l'alcalde o alcaldessa, la documentació que consideri necessària i la presència de membres o funcionaris relacionats amb els comptes.

2.4. Els districtes

A més a més, els grans municipis com el de Barcelona compten amb una regulació i organització especial prevista per la llei, que permet subdividir el municipi en districtes.

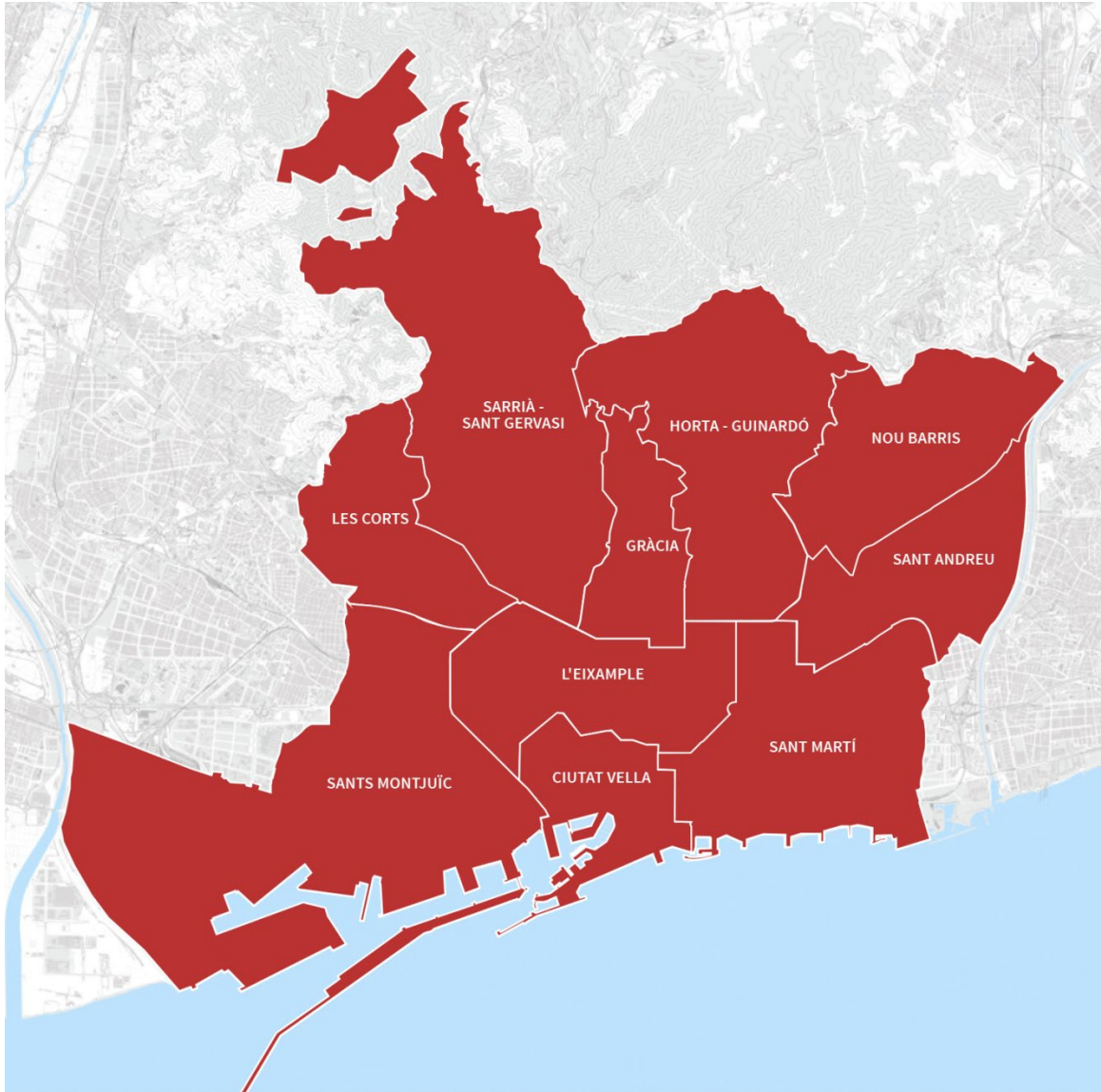
Els districtes es creen com a divisions territorials pròpies i descentralitzades per impulsar, desenvolupar i millorar la participació ciutadana en la gestió dels assumptes municipals, sense perdre la unitat de govern i gestió del municipi.

És el Ple de la Corporació qui crea i regula els districtes i determina la quantitat de recursos del pressupost que se'ls ha de destinar.

La presidència del districte està a càrrec d'un regidor.

Barcelona s'organitza en 10 districtes:

- Ciutat Vella
- Eixample
- Sants-Monjuïc
- Les Corts
- Sarrià-Sant Gervasi
- Gràcia
- Horta-Guinardó
- Nou Barris
- Sant Andreu
- Sant Martí

3. Competències municipals

Segons la llei municipal i de règim local de Catalunya, els municipis tenen unes competències genèriques, uns serveis mínims i la possibilitat de delegacions de competències per part de la Generalitat.

A continuació s'enumeren matèries en les quals els municipis tenen competències. El llistat és a títol d'exemple:

- Seguretat en llocs públics.
- Ordenació del trànsit de vehicles i de persones en les vies urbanes
- Protecció civil, prevenció i extinció d'incendis.
- Urbanisme: Gestió d'habitatges, parcs i jardins, pavimentació i manteniment de vies públiques urbanes, conservació de camins i vies rurals.
- Patrimoni historicoartístic.
- Protecció del medi ambient.
- Provisions de productes, escorxadors, fires, mercats i defensa dels consumidors.
- Salut pública.
- Participació en la gestió primària de la Salut.
- Els cementiris i serveis funeraris.
- Serveis socials.
- Subministrament d'aigua i enllumenat públic,
- Serveis de neteja, recollida d'escombraries, tractament de residus, clavegueram i tractament d'aigües residuals.
- Transport públic de viatgers.
- Les activitats i instal·lacions culturals i esportives.
- Turisme.
- Cooperació amb l'administració educativa

Com que les competències municipals són nombroses i diverses, depenent de quina manera es gestionin es parla de **gestió directa i gestió indirecta**.

Gestió directa: és aquella que fa l'Administració amb mitjans propis, a través de la gestió de:

- La mateixa Administració pública (entitat local).
- Un organisme autònom (local).
- Una entitat pública empresarial (local).
- Una societat mercantil (local) amb capital de titularitat pública.

Gestió indirecta: és aquella feta per un tercer, amb mitjans aliens, a través de:

- Contracte públic
- Fórmules no contractuals, on tots els operadors aptes poden prestar-los.

Tanmateix, per aconseguir els objectius d'eficàcia i eficiència els Ajuntaments tenen com a eines les societats municipals.

4. Les societats municipals

Concretament ens centrarem en l'Ajuntament de Barcelona i el seu Grup d'Empreses i Institucions Municipals.

Es tracta de diversos organismes autònoms, empreses, societats, etc. que l'Ajuntament ha generat, o bé on ha volgut participar activament per **descentralitzar funcionalment** part de les seves activitats i prestar millor servei a la ciutadania.

L'objectiu és aconseguir fórmules de gestió més àgils i flexibles, introduint conceptes de lògica empresarial en el sector públic.

En alguns casos són empreses municipals i en altres, organismes autònoms o societats mixtes.

Això es plasma en diversos noms que formen part del dia a dia de la gestió municipal per exemple, Barcelona Activa, l'Institut Municipal de Parcs i Jardins, o el d'Informàtica o Cementiris de Barcelona.

El resultat és el que es diu "**descentralització funcional**" de la gestió municipal.

L'Ajuntament crea entitats amb la seva pròpia personalitat jurídica **que s'especialitzen** en un àmbit concret i poden planificar inversions, despeses i ingressos.

El grup d'empreses i institucions municipals inclou una variació d'entitats diferents, que podem diferenciar en dues categories:

4.1. Instituts municipals

- Són organismes autònoms dependents de l'Ajuntament.
- Es defineixen com "Entitats públiques empresarials".
- La seva finalitat és portar a terme la política municipal en un determinat camp d'actuació.
- Predomina el valor social dels serveis prestats.
- El seu funcionament s'estableix per objectius i programes anuals propis i estables.
- Les seves plantilles no acostumen a tenir grans variacions.

Exemple: Institut Municipal de Parcs i Jardins.

4.2. Empreses municipals

- Són societats en què participa l'Ajuntament.
- Funcionen per resultats.
- N'hi ha moltes i de diferents categories:
 - a. On el seu **capital és íntegrament de l'Ajuntament**, com per exemple Barcelona Activa.
 - b. Mixtes, sorgeixen de la **col·laboració amb el sector privat**, on **l'Ajuntament és de vegades accionista majoritari** (com en el cas de **Tractament i Selecció de Residus, S.A.**) o **minoritari** (com a **l'Ecoparc del Besós, S.A.**).

5. Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona

Les entitats públiques empresarials es regeixen pel dret privat, excepte en el funcionament dels seus òrgans de govern, en l'exercici de les potestats administratives que tinguin atribuïdes i en els aspectes específicament regulats en la llei.

L'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona és una **entitat pública empresarial local** de l'Ajuntament de Barcelona.

Com a tal, és un organisme públic municipal al qual se'l pot encomanar la realització d'activitats, la gestió de serveis o la producció de béns d'interès públic.

L'**activitat** realitzada per Parcs i Jardins és la **gestió integral del patrimoni verd de la ciutat**, que inclou, entre altres funcions:

- La planificació, conservació, restauració i l'increment de les zones verdes públiques (parcs, jardins i places) i terrenys forestals de l'Ajuntament.
- Manteniment de les seves instal·lacions i infraestructures.
- La gestió integral de l'arbrat viari i les jardineres.
- L'atorgament de permisos, llicències o concessions per a la utilització de les zones gestionades per l'entitat.
- Promoció i creació de nous espais verds.
- Assessorament i formació sobre tècniques de jardineria.

L'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona està adscrit a la Gerència adjunta de Medi Ambient i Serveis Urbans de l'Ajuntament de Barcelona.

El **Consell d'Administració** de l'Institut està format per 12 membres.

Parcs i Jardins disposa dels seus propis **Estatuts**.

L'**organització** actual de l'Institut està formada per **4 direccions**:

- La ***Direcció de Serveis de Conservació***.

Dirigeix, coordina i gestiona els espais verds, arbrat i jardineres de la ciutat, així com la logística interna associada a aquesta gestió.

- La ***Direcció de Serveis Tècnics i Planificació***.

Estableix els paràmetres tècnics (de disseny, gestió, planificació...), les eines i els Plans estratègics per guiar i evolucionar la gestió dels espais verds i la seva infraestructura, lligant el món de la conservació amb el de la formació, participació i dinamització.

- La ***Direcció de Serveis Generals***.

Administra els recursos per aconseguir els objectius encomanats. Comprèn recursos humans, gestió econòmica i administrativa, serveis jurídics, la gestió dels edificis i equipaments assignats a l'Institut, serveis informàtics i de tractament de la informació.

- La ***Direcció de Serveis Transversals amb la Gerència d'Ecologia Urbana***.

Garanteix la cobertura dels serveis transversals de l'Ajuntament en relació i per l'Institut, així com la qualitat dels diferents processos certificats en els que està compromès.

L'Institut compta amb un **pressupost publicat al portal de transparència** de l'Ajuntament.

També es publica al portal de transparència la informació sobre contractació.

Els **processos de selecció** de l'Institut es publiquen a la pàgina d'**Oferta Pública d'Ocupació** de l'Ajuntament de Barcelona.

L'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona compta amb el seu propi **Conveni col·lectiu** per al personal de l'Institut.

BIBLIOGRAFIA

- Constitució Espanyola de 1978. Text consolidat.
- Ballesteros Fernández, Ángel (1998) *Manual de Administración Local*. Ed. Comares, Granada.
- Tapia Moral et al. (1998) Diccionari Trivium de Dret i Economia. Editorial Trivium, Madrid.
- Pàgina web de l'Ajuntament de Barcelona (2021)
<https://ajuntament.barcelona.cat>